

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

การขอร้องเป็นวัจนกรรมหนึ่งที่คุกคามหน้าของผู้ที่ถูกขอร้อง (Brown & Levinson, 1987) โดยผู้พูดมีจุดมุ่งหมายที่จะได้รับการอำนวยความสะดวกจากผู้ฟังแต่ผู้ฟังอาจจะสามารถหรือไม่สามารถอำนวยความสะดวกนี้ได้วิธีการขอร้องมีแตกต่างกันไปในแต่ละวัฒนธรรม แคลสเปอร์ (Kasper, 1981 อ้างใน Terence 1989) กล่าวว่า ชาวเยอรมันกับชาวรัสเซียมักใช้คำพูดตรง ๆ กับผู้ที่ถูกขอร้องไม่ว่าจะสนิทหรือไม่สนิทกับผู้พูดก็ตาม เช่น เมื่อชาวเยอรมันขอร้องให้ผู้ฟังปิดประตูจะพูดว่า 'Du solltest das fenster zumachen' (You should close the door) และเมื่อชาวรัสเซียต้องการขอบุหรี่กับคนที่ไม่รู้จักกันมาก่อนจะพูดว่า 'Daite sigaretu' (Give me a cigarette.) ในขณะที่ชาวอังกฤษมีการขอร้องที่ต่างออกไป คนอังกฤษถือว่าการขอร้องเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ฟังเดือดร้อนและเป็นการรบกวนสิทธิส่วนบุคคล ดังนั้นพวกเขาจึงไม่นิยมใช้การพูดตรง ๆ แต่จะใช้คำพูดที่แสดงความสุภาพและเป็นการขอร้องแบบอ้อมกับผู้ฟังด้วยการใช้รูปภาษาแบบคำถาม จากตัวอย่างข้างต้น คนอังกฤษจะพูดว่า 'Can you close the door?' กับ 'Excuse me, you wouldn't happen to have a cigarette, would you?'

งานวิจัยจำนวนไม่น้อยที่ศึกษาวัจนกรรมการขอร้องในวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น บลูม กุลกา และโอลชเทน (Blum-Kulka & Olshtain, 1984) ซึ่งพบว่า การใช้วัจนกรรมการขอร้องจะแปรไปตามความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดผู้ฟัง สถานภาพทางสังคม และความหนักเบาของการขอร้อง ปัจจัยการแปรเหล่านี้จะถูกกำหนดจากวัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรม เช่น ในสังคมที่มีการแบ่งสถานภาพสูงต่ำทางสังคม จะพบว่า เมื่อผู้ฟังมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้พูดจะใช้การขอร้องที่อ้อมมากกว่าเมื่อผู้ฟังมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่า หรือเมื่อต่างวัฒนธรรมกันคนในวัฒนธรรมหนึ่งก็อาจจะใช้การขอร้องที่อ้อมมากกว่าคนในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าเมื่อต้องสื่อสารกับคนต่างวัฒนธรรมกัน เช่น ระหว่างคนรัสเซียกับคนอังกฤษ การสื่อสารเพื่อจะให้บรรลุผลสำเร็จคงเป็นไปได้ยาก เพราะแบบแผนในการใช้ภาษาแตกต่างกัน ดังที่แคลสเปอร์ (Kasper, 1981 อ้างถึงใน Terence, 1989) ได้กล่าวว่า หากคนรัสเซียต้องการขอบุหรี่จากคนที่ตนไม่รู้จักมาก่อน จะพูดว่า 'Give me a cigarette.' แต่

ถ้าหากคนรัสเซียนำคำพูดเช่นนี้ไปพูดกับคนอังกฤษ คนอังกฤษอาจจะไม่พอใจและไม่ปฏิบัติตามคำขอร้อง เพราะคนอังกฤษเห็นว่า คนรัสเซียใช้คำพูดไม่เหมาะสม ส่วนคนรัสเซียเองกลับมองว่าคนอังกฤษไม่มีน้ำใจ โดยเขาจะไม่คิดว่าเป็นเพราะคำพูดที่เขาใช้ไม่เหมาะสม ปัญหาดังกล่าวเกิดจากความแตกต่างกันของวัฒนธรรมอังกฤษและรัสเซียและคนทั้งสองชาติก็ต่างมิได้เรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกัน จึงนำวัฒนธรรมของตนเองมาเป็นตัวกำหนดการใช้ภาษาและตัดสินความเหมาะสมแต่ในทางกลับกัน ถ้าคนทั้งสองวัฒนธรรมได้เรียนรู้กลวิธีการใช้ภาษาของกันและกันแล้วก็น่าจะสื่อสารกันได้เข้าใจมากขึ้น ด้วยเหตุนี้งานวิจัยที่ศึกษาเปรียบเทียบการขอร้องข้ามวัฒนธรรมจึงเป็นงานที่มีประโยชน์กับทั้งผู้ที่เป็นเจ้าของภาษาและผู้มิใช่เจ้าของภาษา เพราะจะทำให้การปฏิสัมพันธ์กันประสบความสำเร็จราบรื่นตามที่ต้องการมากขึ้น คือ เจ้าของภาษาก็จะมองการใช้ภาษาของผู้ที่มิใช่เจ้าของภาษาอย่างเข้าใจ และสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาก็จะเข้าใจวัฒนธรรมของภาษาที่ 2 โดยเลือกใช้กลวิธีการขอร้องได้อย่างเหมาะสม

ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่าวัฒนธรรมการขอร้องของคนไทยและของคนอเมริกันมีลักษณะเหมือนหรือต่างกันอย่างไร สาเหตุที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาคนไทยเปรียบเทียบกับคนอเมริกัน เนื่องจากว่าสังคมไทยในปัจจุบันมีการปฏิสัมพันธ์กับคนอเมริกันเป็นจำนวนมากขึ้น ได้จากกิจการทางธุรกิจของคนอเมริกันที่มาดำเนินกิจการในประเทศไทย หรือจากการที่คนไทยนิยมส่งลูกหลานไปศึกษาต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ปัญหาที่อาจจะประสบคือ เมื่อต้องมีการขอร้องข้ามวัฒนธรรมกันหากไม่ได้เรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกันก็มักจะยึดวัฒนธรรมของตน (ผู้พูด) เป็นหลักจึงทำให้การสื่อสารนั้นสัมฤทธิ์ผลได้ยากมากกว่าปกติ และอาจทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อกัน

นอกจากนี้การที่ผู้พูดจะเลือกใช้กลวิธีแบบใดในการขอร้องนั้นยังมีปัจจัยอื่นอีก เช่น ความสนิทสนมคุ้นเคยระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง สถานภาพทางสังคม และความหนักเบาของการขอร้องเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่จากการสังเกตพบว่า คนไทยให้ความสำคัญกับความอาวุโสและตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นอย่างมาก ดังนั้นสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังน่าจะมีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อการเลือกใช้กลวิธีการขอร้องของคนไทย โดยผู้วิจัยเชื่อว่า ในการขอร้องให้ผู้ฟังที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้พูดทำอะไรให้ ผู้ขอร้องอาจมีการใช้กลวิธีที่สุภาพและอ่อนมากกว่าการขอร้องให้ผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมเท่ากันหรือต่ำกว่าผู้ขอร้อง ในขณะที่คนอเมริกันจะให้ความสำคัญกับความสามารถของแต่ละบุคคล หรือความเป็นตัวของตัวเอง นอกจากนี้ยังมีการแสดงออกในแบบที่ชัดเจนและตรงไปตรงมา ผู้วิจัยเชื่อว่า คนอเมริกันน่าที่จะแสดงวัฒนธรรมการขอร้องด้วยกลวิธีแบบตรง ไม่อ้อมค้อม รวมทั้งสถานภาพทางสังคมของผู้พูดก็ไม่น่าที่จะมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธี

การขอร้อง ผู้วิจัยจึงนำปัจจัยทางด้านสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังมาศึกษาด้วย เพื่อดูว่า ปัจจัยนี้มีอิทธิพลต่อการแสดงกลวิธีการขอร้องของคนไทยและคนอเมริกันมากน้อยเพียงใด

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในผู้พูดที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกันในประเทศไทย
2. วิเคราะห์โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในผู้พูดที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกันในภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน
3. เปรียบต่างโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาไทยและภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังกับโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาไทยและภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1. การขอร้องมีโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักและส่วนขยาย การขอร้องในภาษาไทยจะใช้โครงสร้างส่วนขยายในปริมาณที่มากกว่าการขอร้องในภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน
2. ในส่วนหลักของการขอร้อง ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้กลวิธีการขอร้องแบบอ้อม แต่ผู้พูดภาษาอังกฤษแบบอเมริกันนิยมใช้กลวิธีการขอร้องแบบตรง
3. ในส่วนขยายของการขอร้อง ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้กลวิธีการขอร้องแบบเกริ่นนำ แต่ผู้พูดภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน นิยมใช้กลวิธีการขอร้องแบบแสดงเหตุผล
4. ความแตกต่างระหว่างสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง มีผลต่อการเลือกใช้โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาไทย แต่ไม่มีผลต่อการเลือกใช้โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องกับสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง ในภาษาไทยกับภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน โดยกำหนดให้

กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มนักศึกษาคนไทยที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคนอเมริกันที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีที่มีอายุระหว่าง 18 – 25 ปี เป็นตัวแทนกลุ่มคนไทยและคนอเมริกัน โดยแบ่งเป็นเพศชายและเพศหญิง จำนวนเท่า ๆ กัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการควบคุมปัจจัยทางด้านอาชีพ เพศ และอายุ ที่อาจจะมีผลต่อการแสดงทัศนกรรมการชอรัอง

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สะท้อนให้เห็นลักษณะวัฒนธรรมการใช้ภาษาในภาษาไทยและภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน
2. เป็นแนวทางในการศึกษาทางด้านวจนปฏิบัติศาสตร์เปรียบเทียบในประเทศไทย
3. เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ